

petit dureau

europaitiz, 27 Petel ut M. S.

6/8

Ellenforradalmi erők a magyar proletárdiktatúrában.

A már eddig lefolyt forradalmi korszak alapvető tapasztalata, hogy a proletariátus diktatúrája az osztályharc kiélesedését hozza magával. Az ellenforradalmi erők, melyeknek átmeneti gyengülése vagy dezorganizáltsága egyik feltétele annak, hogy a munkásosztály megragadhassa a hatalmat, a diktatúra után hosszabb rövidebb idő lefolytával szükségképpen új ~~szö~~ ^{krizisidőszak} re kennek és erősítést nyernek olyan rétegekből is, melyek, mint a kispolgárság, a parasztság egy része, a deklasszált intelligencia a hatalom megragadása előtt átmenetileg szövetségesei voltak a munkásnak, vagy legalább is semlegesen néztek burzsoázia és proletariátus harcát a hatalomért. Ez az általános igazság azonban a magyar diktatúra folyamán igen sajátos körülmények között érvényesült. Ha meg akarjuk érteni forradalom és ellenforradalom harcát ebben a szakaszban, röviden vázolnunk kell ezeket a sajátos körülményeket.

A magyar diktatúra vértelen kikáltását két alapvető tény tette lehetővé. Az egyik az, hogy az uralkodó osztályok dezorganizáltsága sehol sem volt olyan fokú, mint épen Magyarországon. ~~Zenin elvtárs a meghatározásnak a forradalmi helyzetéről a burzsoáziára vonatkozó részét a magyar burzsoázia 1919 márciusi helyzete klasszikusan illusztrálja. "Amikor az uralkodó osztályok már nem képesek a régi formák közt kormányozni..." mondja Lenin. A magyar burzsoázia és nagybirtok hozzákötötte sorsát az osztrák-magyar monarchia sorsához és ezzel a német imperializmuséhoz. Gazdasági és politikai uralmának a monarchia felállása volt az alapja. Amikor a világháború vesztes befejezése ezt az ^{alapot} ~~alapot~~ ^{előbivaló} ~~alapot~~ elhuzta alá, vezetőképeségét egyidőre minden téren teljesen elvesztette. Annál is inkább, mert a magyar nagybirtokos és burzsoá osztályok ilyen orientációját széles kispolgári és parasztrétegek, sőt a feldolgozó ipar egy része is mindig csak nagy fenntartásokkal követték. /önálló venterület, francia orientáció stb./ Amikor azonban az októberi összeomlás követő szakasz ^{ez utóbbiak politikai} ~~ez utóbbiak~~ politikáját is teljes esődjét ^{be pillantva} ~~esődjét~~ ^{be pillantva} ~~esődjét~~ magaival, a magyar uralkodó osztályok előtt semmiféle politikai perspektíva nem állt többé. Gazdasági alapjuk~~

telje megrendülése, az általuk vezetett osztályok leszakadása oly egyen-
gévé tette őket, hogy még a győztes ellenforradalomban sem voltak ké-
pesek kezdetben vezető szerepet játszani. Ennek visszahódítása az ellen-
forradalom győzelme után még éveket ve^{tt} igénybe.

A másik sajátos körülmény a munkásmozgalom differenciálódásának kezdet-
leges foka. A háború előtti Magyarországon nem alakult ki olyan méretű
és tisztaságú baloldal, mint pl. Németországban. A magyar munkásmozgalom
komoly differenciálódása a kommunista párt megalakulásával kezdődik és
a diktatura egész belső történetét ez a folyamat tölti ki. A szociáldemo-
krata párt szakadási folyamata a diktatura alatt még mélyebben jár^ó volt
mint a diktatura előtt és a bukást követő időszakban zárult le e folyamat
első fontos szakasza. Ezáltal ^ő azonban az a sajátos helyzet adódott, hogy
a forradalmi és ellenforradalmi erők felvonulása és szervezkedése, a harc
a munkáosztály állásfoglalásáért a munkáosztályon belül nem a diktaturát
megelőző, a forradalmat előkészítő korban jut viszonylagos lezárdáshoz
/mint Oroszországban/, hanem a diktatura uralkodó pártján és állami appa-
rátusán belül játszódik le. A szociáldem^{okrat} ^{partok} szervezeti vezető réteg,
mely mint mindenütt Magyarországon is központja az ellenforradalmi erők-
nek, Magyarországon ezt a munkát a hatalom birtokában ~~képes folytatta~~
A március 21.-iki egyesülés csak a szélső jobb szárny egy részét /Garani,
Buchinger/ ~~tolta~~ ki. A kifelé egységes szocialista /majd szocialista-
kommunista / párton belül pedig - a diktatura belső és külső helyzete
szerint- hol szélesebb, hol keskenyebb ~~le~~ ^{volt} az a réteg, mely a párton
és a proletárállamon belül elfoglalt helyzetét arra használ^{ta} fel, hogy
megszervezze a "demokratikus erőket" a diktatura békés /vagy ha kell,
fegyveres / likvidálására.

A két döntő osztály ilyen belső helyzete magyarázza meg a közbe-
eső, szükségképen ingadozó osztályok megatartás^{it} a Habsburg^{on} monarchia
összeomlása, Magyarország területi megsemmisítése nemcsak a burzsoáziát
foszt^{ta} meg hatalmának gazdasági alapjától, hanem szédítő tempóban deklasz
~~szájképzés~~

szálla a kispolgárságot, különösen az intelligenciát, mely ^{nek} léte alapja a 20 milliós Magyarország ^{érelve} nemzetiségek elnyomása volt. Ez a folyamat, összefüggésben a két döntő osztály fentvázolt helyzetével, a proletariátus felé való orientálódásra készíteti annak a rétegnek tekintélyes ~~részt~~ részét. A diktatura békés kikiáltása, a szociáldemokrata vezetőréteg szerepe a pártban és az állami apparátusban pedig azt idézi elő, hogy a közbeeső osztályok tömegesen rohanják meg úgy a szakszervezeteket, mint az állami apparátust és ezzel a megrohanással szemben az uralkodó párt forradalmi elemei, bár látják a veszélyt, nem tudnak elég hatályosan védekezni. /L. Rónai Zoltán álláspontját, hogy semmiféle tisztviselőréteget sem szabad leépíteni, mielőtt teljes elhelyezkedése előzetesen biztosítva nem volna / Ily módon az apparátus, melyben a ^{szuveren} ~~rendszeres~~ proletárellelőrzés hiányzik, nem nyíltan szabotál, mint Oroszországban, hanem a diktatura helyzete szerint hol enged maskodik, hol titkos szabotázszt folytat, amiben a vezető állások nagy részét elfoglaló szoc-demak nyíltan vagy titokban támogatják. /Peyer összejártszása Chorinnal a ^{it} ~~bányász~~ szocializálásnál; földbirtokosok mint termelési biztosok a szocializált nagybirtokoknál; szolgabírák mint direktoriumi tagok és munkástanácsesi küldöttek a kongresszuson stb. /.

Ezt a helyzetet a diktatura elején még megerősíti a külpolitikai helyzet. A Károlyi-Wilsonféle remények összeomlása után a kispolgárság szemében az Oroszországal való szövetség látszik az egyetlen lehetőségnek a " területi integritás" megmentésére. Bírmiyan határozottan vetik is el a kommunizták a területi integritás gondolatát, az a tény, hogy harcolnak és győznek a cseh és román imperialisták ellen, ~~xxx~~ valamint az orosz segítség reménye egyideig ébren tartja a kispolgárság alsó rétegeinek illuzióit. /A burzsoázia és az intelligencia ^{kez} felső rétege pár nap mulva többé-kevésbé tisztán látja a helyzetet. / Ezzel pedig a hadseregben jön létre ugyanaz az állapot mint az állami apparátusban, fokozva és aláátmasztva a szociáldemokrata vezetőség ^{által} ~~rendszeres~~ harcát a kommunista parancsnokok és politikai megbízottak ellen.

Mindennek pedig az a következménye, ~~hogy a magyar diktatura, mely~~

sok tekintetben ~~is~~ ^{lehető} ~~szelít az orosz hadi kommunizmushoz~~, nem képes végrehajtani ^{diktatúra} ~~anna~~ legfontosabb feladatát: szétszakítani a kapcsolatot a burzsoázia és az általa vezetett osztályok között, dezorganizálni azokat ^{gárdai} ~~szervezeti~~ és ideológiai összefüggéseit, szétszórni és megsemmisíteni a szükségképpen ellenforradalmi elemeket, szilárd vezetés alá vonni a megnyerhető ingadozó rétegeket. Ez a faluban még fokozottabb mértékben nyilvánult meg.

Nem szükséges itt megismételni a diktatura sokszor megbírált alapvető hibáját: az elmaradt földosztást. Az ellenforradalmi erők felvonulása szempontjából talán még ennél is lényegesebb, hogy a falu ^{és a legtöbb helyen} ~~egy részében~~

^{előmozgatta maga} ~~nevelt~~ Torra alom. A 18-as megmozdulás leveretése után a parasztság közvetlenül a diktatura kikáltása előtt kezdett újra akcióba lépni. / Somogy megye, Aszód stb. / . Ezt a forradalminak meginduló mozgalmat a diktatura kikáltása, ahelyett hogy fokozta volna, megállította. Az agrárpolitika békás, sőt bürokratikus keresztülvitele pedig szinte érintetlenül hagyta a falu társadalmi szerkezetét: A parasztság továbbra is a régi vezetést / zsinos paraszt, pap, jegyző stb. / alatt maradt. Ha ezeknek befolyása a diktatura elején viszonylag csekélyebb is, később, a földosztás elmaradása okozta eselődés következtében, folyton nőtt; ~~és~~ ^{és} része csak helyi méretekben és vidékenként különböző mértékben.

Ezzel - nagy vonásokban - megkaptuk az ellenforradalmi erők képét. A burzsoázia és a nagybirtok tehetetlenek. Az aradi, szegedi, bécsi ellenkormányok csakugyan csak ^{váltak} ~~csirkusz~~ kormányok. A parasztság körében legfeljebb helyi felkelésekig fokozódik az ellenforradalmi hangulat. A kispolgárság csak szabotázsra és szintén kisebb méretű összeesküvéskre képes. Szervezett, komoly hatalommal rendelkező ellenforradalmi erőt csak kettő van: a szociáldem ^{és} ~~és~~ szakszervezeti bürokrácia és a környező államok. Ez utóbbiak is csak akkor ^{indulnak} ~~képesek~~ eredményeket elérni, amikor az előbbiek ^{aradait helyükre állít} ~~vagyis~~ nem engedték meg a hadsereg forradalmi átszervezését / május 1 előtti szakasz/, vagy már sikerült nekik a dezorganizációt belevinni a proletárhadseregbe. / Juliusi szakasz /. Az ellenforradalmi mozgalmak igazi vezetői tehát mindig a szociáldem ^{és} ~~és~~ szakszervezeti bürokrácia volt. A

A diktatura kikáltását közvetlenül követő időszak ezeknek az erőviszo-

nyoknak megfelelően , még nem hozt komoly ellenforradalmi megmozdulást. A Budapesten előkészített Stenzel-Nikolényi féle összeesküvés igen hamar felfedi és elfojtja Korvin Otto elvtárs. A szociáldem és szakszervezeti bürokrácia az első időben még márciusi népszerűtlenségének hatása alatt áll és csak igen óvatosan tapogatódzva nyomul előre. Kezdi egyes -de facto kommunista vezetése álló - népbiztosságok "kritikájával" /szocializálás, közoktatás /, a polgári sajtó fennmaradásának támogatásával, a diktatura "enyhébb kezelésének" követelésével, mivel a burzsoázia már ugyanis megsemmisült, tetőpontját éri el Kunfi Zsigmond cikkével "Az emberben", mely az "Igazság" nevében követeli, hogy a száz holdnak értékben megfelelő városi ingatlan is ment legyen a szocializálástól.

A Károlyi időből átvett és még át nem szervezett hadsereg pánikszerű visszavonulása a cseh és román támadással szemben május 1-2-án kritikus helyzetet teremtett a diktatura számára. A polgári osztályok ugyan még akkor sem mertek megmozdítani /mert a bécsi ellenforradalmárok betörését a követségre nem lehet komoly akciónak minősíteni ; az azt követő betörési kísérlet Nyugat -Magyarországba ^{pedig} egyenesen operetteszerű volt/. A támadó fél kizárólag a szociáldemokrata vezető réteg. Kunfi vezetése alatt azt követeli a kormányzótanácsban, hogy "a hatalom adassék vissza a munkásság kezébe" ; szóval alakuljon szakszervezeti kormány az antánttal való tárgyalás és a diktatura békés likvidálása céljából. A kommunistáknak /beleértve a most már ^a velük együttműködő régi szociáldemokrata baloldalt / sikerült ezt a támadást visszaverni és ezzel ez az ellenforradalmi kísérlet kudarcot vallott. A lokális parasztfelkeléseket könnyű szerrel lehetett verni.

A Vörös Hadsereg előnyomulása taktika változtatásra kényszeríti az ellenforradalom vezető rétegét. A pártkongresszuson a párton belül elvi küzdelem formáját adja forradalom és ellenforradalom harcának. Mert a párt elnevezése körüli kitört vita lényegében e körül forgott : szakítást jelent-e a szociáldemokrata párt múltjával a diktatura ? Ennek a kérdésnek tagadása ^{pedig} - aminek érdekében az összes szociáldemokrata felszólalók felvonultak, egyenesen ^{en} ~~vonulban~~ ^{neh elvették volt} a diktatura likvidálása felé.

A kongresszus ugy ezen a ponton, mint a pártvezetőség megvilasztásaban csak fél megoldást hozott. A szakszervezeti bürokrácia előnyomulására meg volt teremve az ideológiai és szervezeti talaj.

A Tanácskongresszuson már erősen érezhető volt ennek a pozíció meg-szilárdulásnak a hatása: a vidéki küldöttek, ugy gazdag parasztok, szol-gabirák, stb. mint a bürokrácia vidéki exponensei részéről jött sokszor nyílt ellenforradalmiságig fokozott "kritika" formájában. A Clemenceau-jegyzék, a háboru vagy béke kérdésének felvetődése pedig új, szélsőbb platformot adott a diktatura alatti ellenforradalom vezető theoretikusá-nak, Kunfi Zsigmondnak: harcot az ugyanvezett forradalmi messzianázmus ellen, harcot az ellen, hogy a magyar munkásság áldozatokat hozzon a dik-tatura fenntartása, a nemzetközi forradalom ~~karákhurításá~~ továbbvitele érdekében. Egyszóval: defetizmust a proletár forradalommal szemben.

A júniusban a uespontjukat elérő ellenforradalmimo/zzgalmak ennek jegyében játszódnak le, Ugy a vasutas sztrájk és a vele párhuzamosan fellobbano dunántúli ellenforradalom, mint a június 24.iki monitortámadás a ludovikások felkelése és az ezzel kapcsolatos vidéki megmozdulások /Ka-locsa/. Különösen feltűnő az utóbbi esetben, ahol az összeesküvés számai Haubrich közvetlen környezetéhez vezetnek, ahol világos volt, hogy ki sem tört volna a felkelés, ha nem számát a szociáldemokrácia aktiv segítségé-re. És össze is omlott, mihelyt Habrich, Böhm és társai a budapesti mun-kásság megmozdulásának hatása alatt, legalább kifelé, nyíltan kényszerül-tek állást foglalni az ellenforradalommal szemben. De a munkásság győzel-me nem tévesztette már meg az ellenforradalmat. Romanelli fellépése június 24.-ike után /valamint előbb az angol Freeman kapitány fellépése Dor-mándy alezredes elfogatása alkalmával/ világosan mutatta, hogy a bel- és külföldi ellenforradalmi ^{erők} ~~erők~~ már megtalálták a szálakat, melyek az el-lenforradalmi erők központjához vezetnek. Persze, ezt az összeköttetést -egyelőre- csak a proletariátus védekezésének gyengítésére használhatták ki.

A diktatura utolsó hónapját, külső nyugalom leple alatt, a forradalmi és ellenforradalmi erők átesonortosulása tölti ki. Három hónap küzdelmében

a szervezetiileg feloszlott régi kommunista párt és a szociáldemokrata párt igazán forradalmi elemei egymásra kezdenek találni : az egységes (szocialista-kommunista párton belül frakció alakul, mely előkészíti az első lépéseket , hogy a hatalmat a forradalmi réteg kezébe tegye le. Ezzel párhuzamosan felvonul és átszerveződik az ellenforradalom is. A kispolgárság esalódva az "orosz or^{sz}intációban" újra "Nyugat" felé keres kapcsolatot és természetes vezetőre talál Kunfiék pacifista, "proletár meszianizmus" ellenes ideológiájában. A Kunfi-csoport ez irányú propagandájá ^{arab} nem bír ezzel. A munkások felé, akiknek ellátása a diktatura legrosszabb idejében is sokkal magasabb nemcsak az orosz munkásoké szónvonalánál , de még a bécsiekénél is, úgy agitálnak, hogy a demokrácia, a diktatura békés likvidálása nemcsak a háboru végét jelenti, hanem zsirt , ruhát stb. is, hogy Bécsben készen állnak az élelmiszer vonatok a diktatura megszűnté utókére stb. Ezt a dezorganizációs propagandát természetesen beleviszik a hadseregbe is, Böhm mint bécsi követ pedig szervezett központot teremt az antanttal való tárgyalásnak a diktatura likvidálása érdekében. / Weltner, Peyer, stb. / .

A románoktól szenvedett vereség, mely ^{szóval sokkal} katonailag ^{sem volt súlyosabb,} az áprilisi vereség ^{mint} , ilyen belső viszonyok mellett nem válthatott ki újabb május 2.-ikát. A budapesti munkásság, a Kunfi - Böhm - Weltner ^{fele} akció hatása alatt nyugodtan sőt jobb jövő reményében ~~hát~~ hagyta elbukni a diktaturát. Megszületett a Peidl kormány : Kunfi május 2.iki koncepciójának beteljesülése. A proletár diktaturát, melyet sem a belföldi, sem a külföldi burzsoi és kispolgári ellenforradalom nem lett volna képes - az 1919-es hatalmi viszonyok mellett - megdönteni, megbuktatta a szociáldemokrata és szakszervezeti bürokrácia, a magyar ellenforradalom elgaktivebb, legszervezettebb , legbefolyásosabb vezető rétege.

Lukács György